

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת : חברת הכנסת מרב מיכאלי

פ/6732/25

הצעת חוק רשויות מרחביות לתחבורה, התשפ"ו-2026

- מטרה
1. מטרת חוק זה לשפר את תכנון, ניהול ופיתוח התחבורה בישראל באמצעות הקמת רשויות מרחביות לתחבורה הכפופות למשרד התחבורה והבטיחות בדרכים.
- הגדרות
2. בחוק זה –
"עיר הראשה" – הרשות המקומית שתיקבע כאמור בסעיף 5 ;
"שטח גלילי" – שטח שאינו מצוי בתחום רשות מקומית ;
"השר" – שר התחבורה והבטיחות בדרכים.
- הקמת רשויות מרחביות לתחבורה
3. בתום שנה מיום תחילתו של חוק זה, יוקמו רשויות מרחביות לתחבורה שיהיו אמונות על ניהול התנועה ופיתוח התחבורה בשטחי המרחבים התחבורתיים שייקבעו לפי חוק זה, ויפעלו ברשויות המקומיות שבתחומן בכפוף לתחומי האחריות והסמכויות שיוגדרו בהתאם להוראות חוק זה.
- גיבוש מרחבים תחבורתיים
4. (א) בתום שישה חודשים מיום תחילתו של חוק זה, השר יגבש מפה לחלוקת כלל שטחי הרשויות המקומיות והשטחים הגליליים, למרחבים תחבורתיים בהתאם לשיקולים שלהלן :
- (1) שמירה על קיומו של רצף גיאוגרפי בין רשויות מקומיות אשר תיכללנה באותו מרחב תחבורתי ;
- (2) מיקומן של דרכים המשמשות או המיועדות לשמש לתחבורה עתירת נוסעים בתחומי מרחב תחבורתי, ככל שישנן ;
- (3) היקפי ודפוסי התנועה היומיים בכל אמצעי התחבורה הפועלים בין רשות מקומית לעיר הראשה, ככל שישנה, ובין רשות מקומית לרשויות מקומיות אחרות בסביבתה, בשים לב גם לתוכניות עתידיות ;
- (4) הקרבה הגיאוגרפית והזיקה התחבורתית בין הרשויות המקומיות שבמרחב התחבורתי לבין עיר הראשה, רשויות נוספות ומרכזי תעסוקה במרחב התחבורתי ;

(5) מאפייניו של המרחב התחבורתי, לרבות היקפו הגיאוגרפי ומספר הרשויות המקומיות בו.

(ב) השר יגבש את המפה כאמור בסעיף קטן (א) בהתייעצות עם שר האוצר ומנהל מינהל התכנון במשרד הפנים; בעת גיבוש המפה, יביא השר בחשבון את התאמתה לחלוקות מרחביות קיימות, לרבות חלוקת הרשויות המקומיות לאשכולות וחלוקת המחוזות, ובלבד שהחלוקות האמורות מתיישבות עם השיקולים המפורטים בסעיף קטן (א).

5. קביעת ערי ראשה

(א) השר יקבע, בצו, רשימה של ערי ראשה של כל רשות מרחבית לתחבורה, שיסייעו לה לממש את תפקידיה, בין היתר בהתחשב בגודלן של הרשויות המקומיות ובעוצמת הזיקות הכלכליות, החברתיות, התרבותיות או זיקות אחרות, שלהן השלכה על היבטי תחבורה, של הרשויות שבמרחב התחבורתי לאותה רשות מקומית; החובה לקבוע עיר ראשה בצו לפי סעיף קטן זה לא תחול לגבי אזורים שאינם מטרופולין לפי עמדת משרד התחבורה והבטיחות בדרכים.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), לעניין הרשויות המרחביות לתחבורה שבהן נכללות הרשויות המקומיות תל-אביב או ירושלים, יקבע השר שעיר הראשה היא תל-אביב או ירושלים, בהתאמה, וזאת לאור מרכזיותן של הרשויות המקומיות האמורות.

ראש רשות מקומית שהיא עיר ראשה, יהיה יושב ראש הרשות המרחבית לתחבורה שבה מצויה עיר הראשה האמורה.

6. יושב ראש רשות מרחבית לתחבורה

תפקידי רשות מרחבית לתחבורה הם:

7. תפקידי הרשויות המרחביות לתחבורה

(1) גיבוש וקידום תוכניות בתחום התחבורה הציבורית ובתחומי התחבורה השיתופית הממונעת, תשתיות רכיבה, תחבורה מסחרית, תחבורה חשמלית ותחבורה אוטונומית, בכפוף למדיניות הממשלה, וכן קידום שיתופי פעולה בתחומים האמורים בין הרשויות המקומיות במרחב התחבורתי של הרשות המרחבית לתחבורה תוך התייחסות לרשויות המקומיות הגובלות ברשות המרחבית ורשויות מרחביות אחרות ובאופן שתומך בתוכניות הממשלה בתחומי התחבורה, התשתיות והדיור;

(2) לנהל את התנועה במרחב הרשות או חלק ממנו, אם החליט המפקח על התעבורה כי הרשות תהיה רשות תימרוור מקומית או רשות תימרוור מקומית לניהול תנועה, לפי הוראות פקודת התעבורה¹, ובכלל זה תקים ותפעיל מרכז בקרת תנועה מרחבי לאותה רשות מרחבית לתחבורה, שיכלול את מערך ניהול התנועה במרחב הרשות המרחבית לתחבורה לכל אמצעי התחבורה הקיימים, לרבות רמזורים וצירי העדפה לתחבורה ציבורית;

(3) גיבוש חוות דעת, לבקשת השר, בתחומי משרדו, לרבות חוות דעת הכוללת התייחסות לשילוב טכנולוגיות לייעול, שיפור והנגשת תחום התחבורה, לניצול יעיל של תשתיות תחבורתיות קיימות ולהפחתת השפעות שליליות של תחבורה על הסביבה;

(4) תכנון לפי כל דין של תשתיות לתחבורה ציבורית, ובכלל זה הקמה ותחזוקה של תשתיות תחבורה ציבורית משלימה, ובלבד שתפעול ותחזוקה של תשתית כאמור יהיה על פי התקשרות לפי כל דין עם משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, לרבות בעניין התקשרות כשיש פטור ממכרז, בכפוף להוראות לפי חוק חובת המכרזים, התשנ"ב-1992², ושיתבצע מבלי לגרוע מסמכות הרשויות המקומיות שבשטחן מבוצעות עבודות התפעול והתחזוקה.

דברי הסבר

בבסיס הצעת חוק זו עומדת התפיסה כי המבנה הריכוזי הנהוג כיום, בו מרבית הסמכויות בתחום התחבורה נתונות ככלל בידי השלטון המרכזי, גורם לחוסר יעילות המתבטא בעלויות תקציביות עודפות, בתכנון שלעתים קרובות אינו יעיל ואינו מותאם לצרכי השטח, בעיכוב ביצוע פרויקטים ובהפעלה לא מיטבית של משאבי התחבורה הציבורית הניתנים לציבור בישראל.

סמכויות נוספות בתחום התחבורה, מנוהלות בידי הרשויות המקומיות ללא רציפות תכנונית בין רשויות סמוכות וללא קו מנחה שיוצר אחידות בשירות, וזאת חרף אופיו של תחום התחבורה החוצה גבולות מוניציפליים.

לאור זאת, בהצעת החוק מוצע להקים רשויות מרחביות לתחבורה, בדומה למודל המקובל במדינות המפותחות, שתאפשרנה מסגרת פעולה מרחבית בתווך שבין השלטון המרכזי לבין השלטון המקומי. הקמת רשויות כאמור תוביל להקצאה יעילה יותר של המשאבים הרבים המושקעים בתחבורה הציבורית ותאפשר תכנון וניהול מיטבי של אמצעי התחבורה הציבורית ומשאביה והתאמתו לצרכי השטח, וזאת על מנת לספק שירות טוב יותר לצרכי המשתמשים בה.

לפיכך, מוצע להסמיך את שר התחבורה והבטיחות בדרכים לגבש מפה לחלוקת כלל שטחי הרשויות המקומיות והשטחים הגליליים, למרחבים תחבורתיים בהתאם לשיקולים שלהלן: שמירה על קיומו של רצף גיאוגרפי בין רשויות מקומיות אשר תיכללנה באותו מרחב תחבורתי; מיקומן של דרכים המשמשות או המיועדות לשמש לתחבורה עתירת נוסעים; היקפי ודפוסי התנועה היומיים בכל אמצעי התחבורה הפועלים בין הרשויות המקומיות שבמרחב; הקרבה הגיאוגרפית והזיקה התחבורתית בין הרשויות המקומיות שבמרחב התחבורתי לבין העיר הראשית, רשויות נוספות ומרכזי תעסוקה במרחב התחבורתי; מאפייניו של המרחב התחבורתי, לרבות היקפו הגיאוגרפי. לפי המוצע, השר יגבש את המפה האמורה, בהתייעצות עם שר האוצר ומנהל מינהל התכנון במשרד הפנים, ובעת גיבוש המפה כאמור, יביא השר

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

² ס"ח התשנ"ב, עמ' 114.

בחשבון את התאמת המפה לחלוקות מרחביות קיימות, ובלבד שהחלוקות האמורות מתיישבות עם השיקולים שפורטו.

עוד מוצע שבשטחי המרחבים התחבורתיים שייקבעו במפה כאמור, יוקמו רשויות מרחביות לתחבורה שיהיו אמונות על ניהול התנועה ופיתוח התחבורה בשטחי המרחבים התחבורתיים. כמו כן מוצע להסמיך את השר לקבוע, בצו, רשימה של הערים הראשיות בכל רשות מרחבית לתחבורה, שיסייעו לה לממש את תפקידיה, ושייקבעו בין השאר בהתחשב בגודלן של הרשויות המקומיות ובעוצמת הזיקות הכלכליות, החברתיות, התרבותיות או זיקות אחרות, שלהן השלכה על היבטי תחבורה, של הרשויות שבמרחב התחבורתי לאותה רשות מקומית. יובהר כי לעניין הרשויות המרחביות לתחבורה שבהן נכללות תל-אביב וירושלים, מוצע שהשר יקבע שעיר הראשה היא תל אביב או ירושלים, בהתאמה, וזאת לאור מרכזיותן של הרשויות המקומיות האמורות. כן מוצע שהחובה לקבוע עיר ראשית בצו לא תחול לגבי אזורים שאינם מטרופולין לפי עמדת משרד התחבורה והבטיחות בדרכים.

בנוסף, מוצע שראש רשות מקומית שהיא עיר ראשית, יהיה יושב ראש הרשות המרחבית לתחבורה שבה נמצאת העיר הראשית האמורה.

עוד מוצע לקבוע שרשות מרחבית לתחבורה תהיה מוסמכת לגבש ולקדם תוכניות בתחום התחבורה הציבורית ובתחומי התחבורה השיתופית הממונעת, תשתיות רכיבה, תחבורה מסחרית, תחבורה חשמלית ותחבורה אוטונומית, בכפוף למדיניות הממשלה, וכן לקדם שיתופי פעולה בתחומים האמורים בין הרשויות המקומיות במרחב התחבורתי.

בנוסף, מוצע לקבוע שרשות מרחבית לתחבורה תהיה רשות תמרור מקומית או רשות תמרור מקומית לניהול תנועה, ככל שמונתה לכך על ידי המפקח על התעבורה, ותנהל את התנועה במרחב הרשות או חלק ממנו, ובכלל זה תקים ותפעיל מרכז בקרת תנועה מרחבי לאותה רשות מרחבית לתחבורה. כמו כן מוצע שרשות מרחבית לתחבורה תהיה מוסמכת לגבש חוות דעת לבקשת השר, בתחומי משרדו, ולבצע תכנון לפי כל דין של תשתיות לתחבורה ציבורית, הקמה ותחזוקה של תשתיות תחבורה ציבורית משלימה ובלבד שביצוע תפעול ותחזוקה של תשתית כאמור תהיה על פי התקשרות לפי כל דין עם משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, ושיתבצע מבלי לגרוע מסמכות הרשויות המקומיות שבשטחן מבוצעות עבודות התפעול והתחזוקה.

ההסדר המוצע יאפשר לנצל את יתרונה היחסי של רשות מרחבית בהיכרות עם האזור, תוך הפחתת העומס המוטל על משרד התחבורה והבטיחות בדרכים מצד אחד, ושמירה על סמכותו להתוות את מדיניות התחבורה הציבורית, מצד שני.

יוזמות דומות ננקטו לאורך השנים וכבר משנת 2004, ובכלל זה החלטת הממשלה מס' 3988 מיום 18 בדצמבר 2011 בעניין הקמת רשות ארצית לתחבורה ציבורית ורשויות תחבורה מטרופוליניות; החלטת ממשלה מס' 3426 מיום 11 בינואר 2018 בעניין הקמת רשויות מטרופוליניות לתחבורה – מטרופולין ירושלים ומטרופולין באר שבע, ופרק י"א (רשויות תחבורה מטרופוליניות) מתוך הצעת חוק התוכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנת תקציב 2019), התשע"ח–2018; וכן החלטת הממשלה 1854 מיום 11 בספטמבר 2022) שכותרתה "רשויות מרחביות לתחבורה".

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ט"ז בסיוון התשפ"ו (01.06.2026)